

Característiques de la fauna trobada a les excavacions arqueològiques realitzades al Puig Mascaró (Baix Empordà - Girona)

JORDI MARTINELL (*)

SITUACIÓ GEOGRÀFICA

L'excavació de la qual procedeix la fauna malacològica aquí estudiada es troba situada a la comarca del Baix Empordà (Girona).

Puig Mascaró és un petit promontori emplaçat al Sud del terme municipal de Torroella de Montgrí, a tocar el terme municipal de Pals i a uns 1.100 m. del mar. A uns 900 m. a l'E. del Puig Mascaró existeix el promontori conegut pel nom de La Fonollera, el qual fou objecte d'un estudi monogràfic per E. Pons et. al. (1977).

Les coordenades corresponents al punt més alt del Puig Mascaró són 42° 35" de latitud N. i 3° 11" de longitud E.

CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES DEL PUIG MASCARÓ

Puig Mascaró està format per microconglomerats, els quals passen lateralment a sorres més gruixudes. Els còdols són predominantment de quars, lidita i glauconita, i es presenten mol poc rodats; el ciment és calcari.

Des del punt de vista paleontològic, s'observen nombrosos fragments de Bivalves i Equínids, així com gran quantitat de *Nummulites* de petita grandària (3-4 mm. de diàmetre), representats per una única espècie: *N. colomi* (Ruiz de Gaona, 1947).

Entra aquí el ressaltar les diferències, tant litològiques com faunístiques, que presenta Puig Mascaró en relació a La Fonollera, que per la seva proximitat semblaven ser menys notables. Tal com ja es va indicar (Martinell, 1977), a La Fonollera es podien determinar *N. striatus*, *N. biedai*, *N. prae-fabianii*, *Asterocyclina* sp., *Heterostigina* sp. i *Operculina* sp., formes totes elles absents a Puig Mascaró. Pel que fa referència a la Macrofauna, també s'ha de ressaltar l'absència de fauna carcínica,

la qual a La Fonollera estava representada per *Callianassa fraasi*, *Pagurus marini* i *Cytherella* sp.

MALACOLOGIA

La primera característica que ressalta de l'estudi de la fauna malacològica trobada és el predomini d'espècies d'hàbitat marí sobre les d'hàbitat terrestre. S'han pogut determinar les següents espècies:

GASTROPODA

Patella caerulea Linne.
Patella aspera Lamarck.
Monodonta turbinata (Born).
Thais (Stramonita) consul (Lamarck).
Helix aspersa Müller.

BIVALVIA

Glycymeris (s.s.) violacescens (Lamarck).
Pecten aff. *jacobeus* (Linne).
Spondylus gaederopus Linne.
Acanthocardia (Rudicardium) tuberculata (Linne).

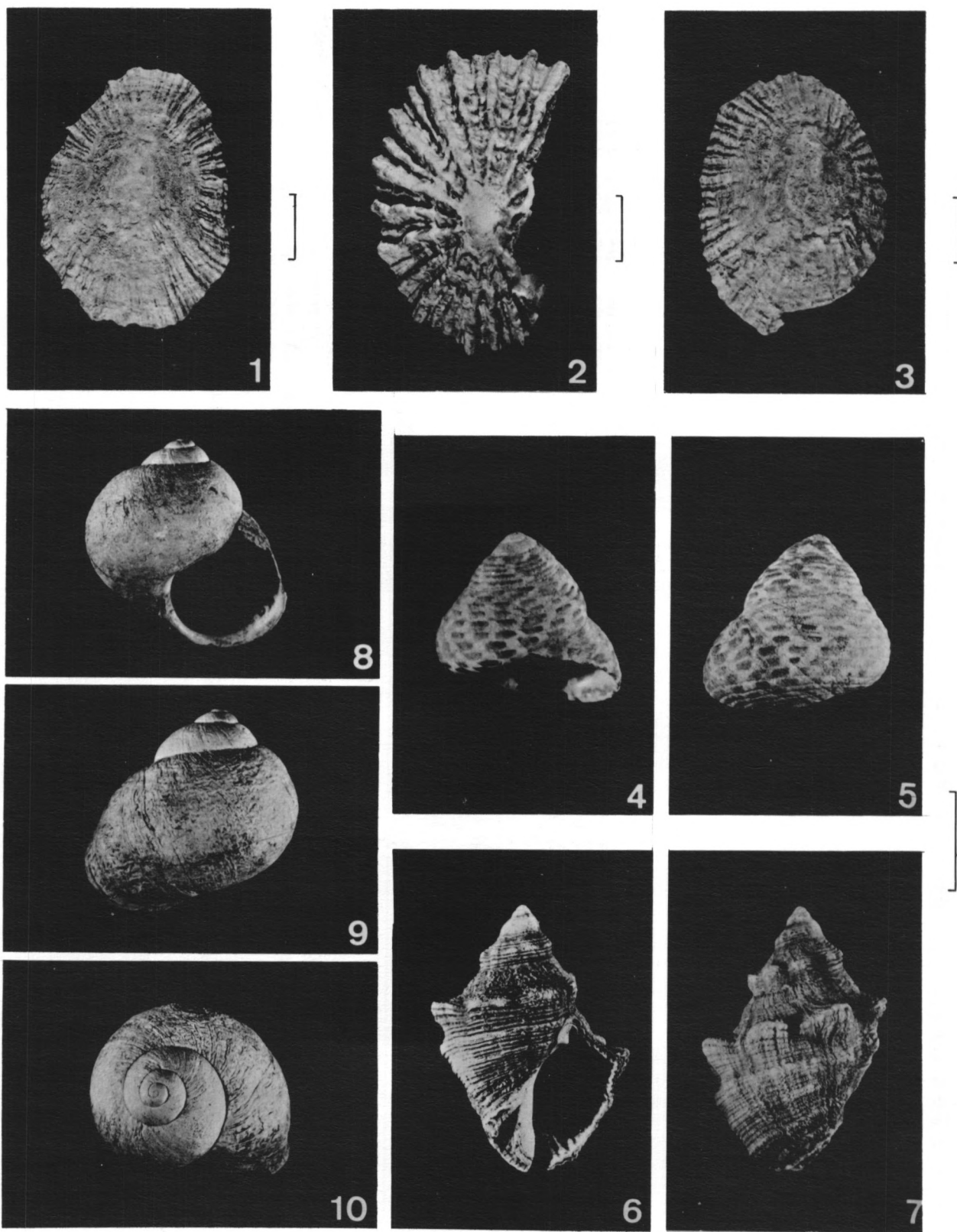
De totes les espècies citades, només *Helix aspersa* és d'hàbitat terrestre, i avui dia es tracta d'una espècie molt comú especialment apreciada des del punt de vista gastronòmic.

Patella caerulea i *P. aspera* són dues espècies que presenten una gran variabilitat morfològica, vivint adherides a les roques de la zona litoral, on resisteixen períodes de temps sense estar recobertes per l'aigua de mar. Són comestibles, encara que no molt apreciades a l'actualitat. Es troben comunament al Mediterrani.

Monodonta turbinata, d'hàbitat litoral, és molt abundant als penya-segats de la costa catalana. No s'han trobat referències sobre la seva utilitat gastronòmica, encara que a l'actualitat és utilitzada com esquer per a la pesca.

Thais (Stramonita) consul, coneguda comunament sota el nom de *Purpura consul*, és una forma

(*) Departament de Paleontologia. Fac. Ciències Geològiques. Univ. Barcelona. (Gran Via de les Corts Catalanes, núm. 585, Barcelona-7.)

LAMINA I

Fig. 1, 3. — *Patella caerulea* LINNE.

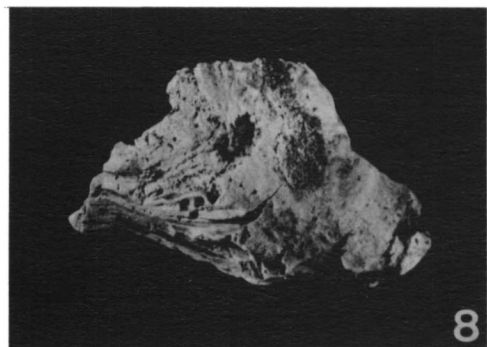
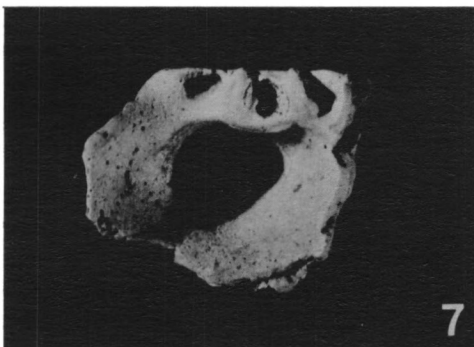
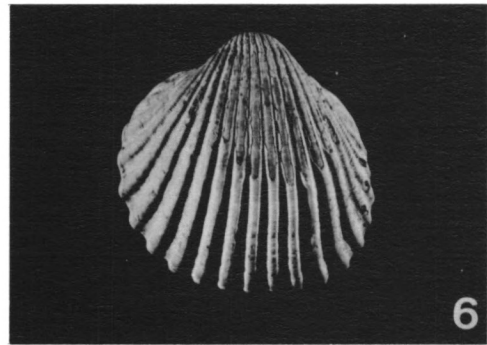
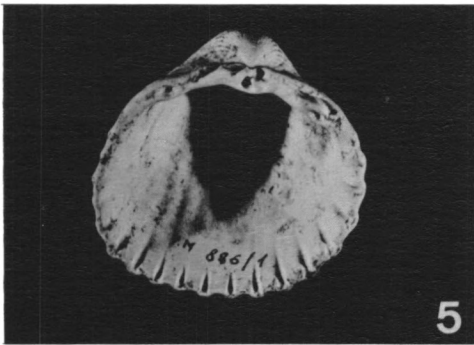
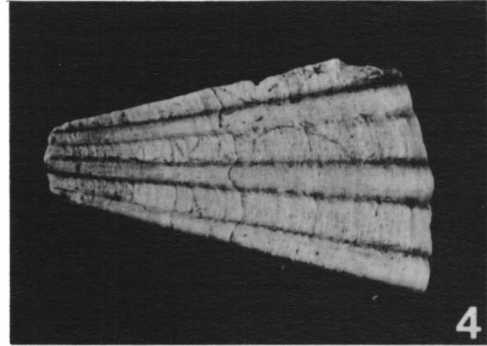
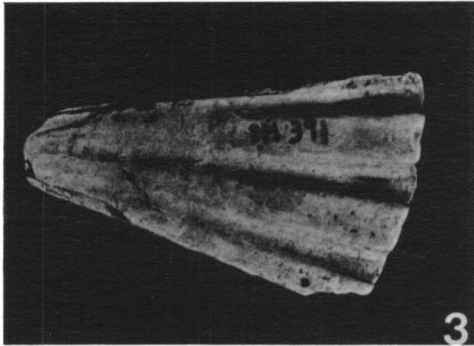
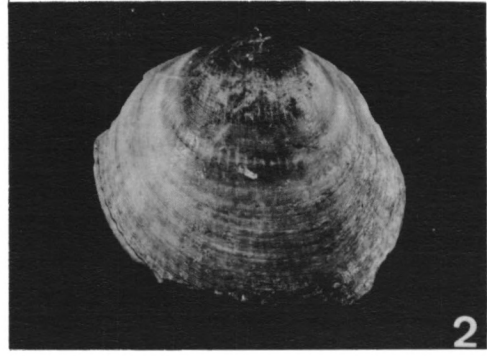
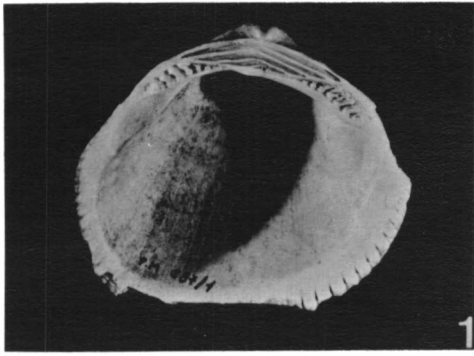
Fig. 2. — *Patella aspera* LAMARCK.

Fig. 4, 5. — *Monodonta turbinata* (BORN.).

Figs. 6, 7. — *Thais (stramonita) consul* (LAMARCK).

Figs. 8, 9, 10. — *Helix asperza* MÜLLER.

Nota: L'escala gràfica representa 1 cm.

LAMINA II

Figs. 1, 2. — *Glycymeris (s.s.) violacescens* (LAMARCK).

Figs. 3, 4. — *Pecten aff. jacobus* (LINNE).

Figs. 5, 6. — *Acanthocardia (Rudicardium) tuberculata* (LINNE).

Figs. 7, 8. — *Spondylus gaederopus* LINNE.

Nota: L'escala gràfica representa 1 cm.

rara al Mediterrani, essent més típica dels mars orientals. Amida menys que *Thais (Stramonita) haemastoma*, molt comú actualment al Mediterrani. Una forma massiva de *T. (Stramonita) haemastoma* ha estat citada als jaciments neolítics de «Capo Pertusato» (Sardenya), Arene Candide (Ligúria, Itàlia) i l'Oued Sarsar (Marroc). Espècie comestible, ha estat molt cercada degut a les seves aplicacions per a l'obtenció de tints.

De l'observació de les espècies de Bivalves determinades, veiem que *Glycymeris (s.s.) violaceus* i *Acanthocardia (Rudicardium) tuberculata* són espècies infàuniques, comuns a tot el Mediterrani, que viuen a fondàries molt variables, entre 10 i 100 metres. Ambdues són comestibles.

Pecten aff. jacobus i *Spondylus gaederopus* són Bivalves representants típics de l'epifauna. La primera espècie viu entre 25 i 190 m. i és molt apreciada des del punt de vista gastronòmic. *S. gaederopus* viu fix sobre substrats rocosos a poca fondària i és comú al Mediterrani. També és comestible.

La comparació de la fauna trobada a les excavacions de Puig Mascaró amb la procedent de les excavacions de La Fonollera ens posa de manifest el clar predomini de les formes marines sobre les terrestres a Puig Mascaró, mentre que a La Fonollera teníem un nombre d'espècies i individus d'hàbitat terrestre superior als d'hàbitat marí.

BIBLIOGRAFIA

- ADAM, W. (1960): «Faune de Belgique. Mollusques. Tome I. Mollusques Terrestres et Dulcicoles». *Inst. Roy. Sc. Nat. Belg.*, 402 pàgs., 163 figs., 4 làms. Bruxelles.
- BUCQUOY, E.; DAUTZENBERG, Ph., y DOLLFUS, G. (1881): «Les Mollusques Marins du Roussillon», v. I. Gastropodes, 570 pàgs. Paris.
- BUCQUOY, E.; DAUTZENBERG, Ph., y DOLLFUS, G. (1887-98): «Les Mollusques marins du Roussillon», v. II. Pélecypodes, 884 pàgs. Paris.
- EVANS, J. G. (1972): «Land Snails in Archaeology», Seminar Press, 436 pàgs., 145 figs. London.
- LOCARD, A. (1894): «Les Coquilles Terrestres de France», *Libr. Baillière et Fils*, 370 pàgs., 515 figs. Paris.
- MARTINELL, J. (1977): «Características Geológicas de La Fonollera y estudio de la Fauna Malacológica encontrada en la cata 1/1975» in «La Fonollera», Ed. E. Pons, pàgs. 9-18, 2 figs., 1 lám.
- NORDSIECK, F. (1968-72): «Die Europäischen Meeresmuscheln». *Fischer verlag*, ed. (3 vols.). Stuttgart.
- PARENZAN, P. (1970-76): «Carta d'identità delle conchiglie del Mediterraneo» (3 vols.). *Bios Taras*, ed. Taranto.
- PONS, E. (1977): «La Fonollera», *Ser. Tec. Inv. Arq. Excma. Dip. Girona*, n.º 1, sèrie monogràfica, 234 pàgs. Girona.
- SETTEPASSI, F. (1971): «Atlante Malacologico. I Molluschi Marini viventi nel Mediterraneo», v. II, *Corp. Arti Grafiche*. Roma.
- WENZ, W. (1938-62): «Handbuch der Paläozoologie: Gastropoda» (2 vols.), *Verlag von Gebrüder Borntraeger*. Berlin.
- WENZ, W., y ZILCH, A. (1960): «Handbuch der Paläozoologie: Gastropoda», 834 pàgs., 2515 taf., *Verlag von Gebrüder Bor.* Berlin.